

CONCEPTUL DE JURISPRUDENȚĂ UNIFORMĂ ÎN TEMEIUL DE RECURS PREVĂZUT DE ART. 432 ALIN. (1) LIT. A) CPC

THE CONCEPT OF UNIFORM JURISPRUDENCE IN THE GROUNDS FOR APPEAL UNDER ART. 432(1)(A) CPC

CZU: 347.99:342.7:347.91/.95(478)(094.4) <https://doi.org/10.59295/spd2025j.72>

Ina JIMBEI

ORCID: 0000-0001-8785-2430

E-mail: ina.jimbei@usm.md

Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

Summary. *This article examines the meaning and implications of the concept of “uniform jurisprudence” as it appears in the grounds for appeal under Article 432(1)(a) of the Moldovan Code of Civil Procedure. Introduced by Law no. 246/2023, this ground allows for recourse when the interpretation of law in a contested ruling contradicts the established and consistent jurisprudence of the Supreme Court of Justice. The paper discusses terminological inconsistencies in the procedural text, traces the origin of the concept to ECHR case law (notably Lazarević v. Bosnia and Herzegovina and Beian v. Romania), highlights the lack of clear legislative definition, and explores the interpretative function of Supreme Court guidelines and advisory opinions. Particular attention is given to the question of whether a single precedent suffices to constitute uniform jurisprudence, and how deviations from prior case law may still remain within the bounds of legal evolution. The study concludes with legislative and doctrinal recommendations aimed at improving the clarity and operationalization of this legal concept.*

Keywords: *consistent case law, appeal, judicial interpretation, Supreme Court of Justice, legal certainty, Civil Procedure Code.*

INTRODUCERE

Reforma mecanismului de recurs, operată prin Legea nr. 246/2023, a introdus în art. 432 alin. (1) lit. a) CPC un nou temei de recurs: existența unei interpretări a legii în hotărârea atacată contrare jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție. Această formulare, aparent clară, ridică o serie de probleme de ordin terminologic, conceptual și practic, în special prin lipsa unei definiții legale a noțiunii de *jurisprudență uniformă*.

Este un concept ce își are originea în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO), fiind introdus cu scopul de a spori securitatea juridică și coerența sistemului judiciar intern. Totuși, aplicarea practică a acestui temei este afectată de inconsecvențe legislative, lipsa unor criterii clare și abordarea reticentă a CSJ în a-l valorifica efectiv.

INCONSECVENȚE TERMINOLOGICE

Art. 432 alin. (1) lit. a) CPC stipulează că un recurs poate fi declarat admisibil dacă „interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție” [1]. În contrast cu alte litere ale aceluiași articol, care menționează atât „hotărârea”, cât și „decizia” ca posibile obiecte ale recursului, lit. a) utilizează exclusiv termenul „hotărâre”. Această diferență pare a fi o omisiune de tehnică legislativă, mai curând decât o alegere intenționată cu efecte juridice proprii.

Spre exemplu, în art. 245¹ alin. (1) lit. a) din Codul administrativ, reglementarea este mai clară, întrucât prevede expres atât hotărârile, cât și deciziile ca acte susceptibile de recurs [2]. Din perspectivă practică, această diferență terminologică nu ar trebui să restrângă accesul la recurs, întrucât în alte dispoziții ale Codului, legiuitorul utilizează ambele concepte, recunoscând aplicabilitatea recursului pentru ambele forme de acte jurisdicționale.

ORIGINEA CONCEPTULUI ÎN PRACTICA CTEDO

Conceptul de „jurisprudență uniformă” își are originea în jurisprudența CtEDO, care a consacrat principiul securității raporturilor juridice ca element al dreptului la un proces echitabil (art. 6 CEDO). În mai multe cauze, Curtea a sancționat statele pentru nerespectarea unei practici judiciare constante.

O speță relevantă în acest sens este **Cauza Lazarević c. Bosnia și Herțegovina (2020)**. În acest caz, CtEDO a constatat o încălcare a art. 6 alin. (1) din Convenție din cauza faptului că instanțele inferioare au ignorat practica constantă a instanței supreme fără o justificare convingătoare. Reclamantul fusese concediat și solicita o serie de plăți prevăzute în convenția colectivă. Instanțele naționale au respins cererea în baza dificultăților financiare ale angajatorului, deși practica CSJ era constantă în sensul că drepturile respective aveau caracter imperativ [3].

DIFICULTATEA DEFINIRII JURISPRUDENȚEI „UNIFORME”

Deși noțiunea de „jurisprudență uniformă” este utilizată expres în lege, nici Codul de procedură civilă, nici legislația conexasă nu oferă o definiție clară a acesteia. Astfel, apar următoarele întrebări:

- Câte hotărâri sunt necesare pentru a constitui o practică uniformă?
- Dacă majoritatea hotărârilor CSJ urmează o linie, dar există decizii izolate contrare, mai putem vorbi despre uniformitate?
- Este suficientă o singură hotărâre „clară și autoritativă” pentru a fundamenta recursul?

Nota informativă la proiectul Legii nr. 246/2023 recunoaște dificultatea aplicării imediate a acestui temei. Se admite că, „într-o primă etapă, nu va putea fi invocat eficient temeiul „jurisprudenței uniforme”, întrucât CSJ nu a reexaminat încă suficient de multe cauze pentru a forma o practică”.

Totuși, autorii nu oferă criterii clare care să permită aprecierea dacă jurisprudența este sau nu „uniformă” – cum ar fi numărul de decizii, durata în timp sau relevanța hotărârilor contrare. Lipsa acestor repere creează incertitudine și pentru instanțe, și pentru justițiabili.

PRACTICA CSJ

În mai multe încheieri recente (ex. nr. 1ra-1527/23, nr. 1ra-449/24), CSJ a declarat inadmisibile recursurile care invocau temeiul lit. a), motivând că recurenții nu indicau clar normele interpretate greșit și nu arătau contradicția față de practica CSJ. S-a menționat expres că o simplă mențiune a temeiului nu este suficientă pentru admisibilitate [4].

GHIDURILE ȘI AVIZELE CONSULTATIVE ALE CSJ

Potrivit art. 4 din Legea nr. 64/2023 privind CSJ, instanța supremă poate elabora:

- **ghiduri** privind aplicarea legii;
- **avize consultative**, la cererea instanțelor, cu privire la interpretarea normelor.

Aceste instrumente nu au valoare obligatorie, dar contribuie la unificarea practicii judiciare. Ele pot reflecta o linie consolidată de jurisprudență și pot fi invocate complementar pentru a demonstra existența unei practici unitare [5].

În practica CSJ (ex. decizia nr. 1ra-195/2024), ghidurile și chiar hotărârile explicative mai vechi (ex. nr. 6/2013) au fost utilizate pentru a demonstra că o anumită soluție a instanței inferioare este contrară unei interpretări consacrate, chiar dacă decizia CSJ relevantă a fost adoptată ulterior recursului [4].

Se poate devia de la jurisprudența uniformă?

CtEDO admite că nu există un drept absolut la o jurisprudență constantă. Instanțele naționale pot schimba practica anterioară, cu condiția să existe o justificare clară și o motivare convingătoare [3]. În dreptul intern, această posibilitate este recunoscută prin temeiul distinct prevăzut la art. 432 alin. (1) lit. b) CPC – schimbarea sau consolidarea jurisprudenței CSJ.

Astfel, temeiul lit. a) vizează apărarea practicii deja formate, în timp ce lit. b) permite adaptarea acesteia la noi circumstanțe. Important este ca schimbarea să fie coerentă și să nu afecteze în mod arbitrar așteptările legitime ale justițiabililor.

CONCLUZII

Conceptul de jurisprudență uniformă, deși insuficient definit, joacă un rol esențial în noua arhitectură a recursului. Pentru a funcționa eficient, este necesară:

- o intervenție normativă care să definească pragul de uniformitate (număr minim de hotărâri, criterii temporale etc.);
- o practică judiciară clară, însoțită de ghiduri și avize accesibile;
- o distincție riguroasă între aplicarea unui precedent și justificarea devierii de la acesta.

Prin aceste clarificări, temeiul lit. a) poate deveni un instrument real de garantare a securității juridice și de uniformizare a jurisprudenței.

REFERINȚE:

1. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, republicat în Monitorul Oficial al RM, nr. 130-134/2021, cu modificările ulterioare (art. 432 alin. (1) lit. a)).
2. Codul administrativ al Republicii Moldova, Legea nr. 116/2018, Monitorul Oficial nr. 309-320/2018, art. 245¹.
3. CtEDO, *Lazarević c. Bosnia și Herțegovina*, cererea nr. 29422/17, hotărârea din 14 ianuarie 2020.
4. Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova, Încheieri și Decizii: 1ra-1527/2023, 1ra-449/2024, 1ra-195/2024 (accesate prin jurisprudenta.csj.md).
5. Legea nr. 64/2023 privind Curtea Supremă de Justiție, Monitorul Oficial nr. 108-112/2023.